

BİREYSEL SES EĞİTİMİ DERSİNE YÖNELİK DEĞERLENDİRME FORMUNUN ÖNEMİ

Dr. Tülay EKİCİ, Dokuz Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sermin BİLEN, Dokuz Eylül Üniversitesi

1. Giriş

Günümüzde eğitimin en önemli işlevi, bilim, teknoloji ve sanat alanlarında nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve bu yolla toplumsal kalkınmaya hizmet etmektir. Bir toplumu oluşturan her bireyin doğuştan sahip olduğu potansiyel gücün ortaya çıkarılması ve bu gücün toplum yararına kullanılması, eğitim sisteminin niteliğine ve işlevselliğine bağlıdır.

Eğitimde niteliğin geliştirilmesi, genel olarak tüm dünyada eğitim kurumlarının en önemli amaçlarından biridir. Bu nedenle, hızla değişen ve gelişen çağa ayak uydurabilmek için eğitim sisteminin kendini yenilemesi bir zorunluluktur. Bu bağlamda, bireyin davranışlarında istenmedik gelişmeleri önlemek ve istedik davranışları kısa sürede gerçekleştirmek için, planlamaya gerek vardır (Bilen, 1999).

Eğitim sistemi, belli amaçlara ulaşabilmek için, bazı öğelerin işbirliği içinde çalışarak, bir arada ve bir bütünü oluşturacak şekilde organize edilmeleridir. Eğitim sistemi de her sistem gibi; “girdi, süreç, çıktı ve değerlendirme” öğelerinden oluşmaktadır. Birbirleriyle etkileşim içinde olan bu öğelerin herhangi birindeki değişiklik, eksiklik ya da yanlış işleyiş, sistemin çalışmasını ve elde edilecek ürünün niteliğini etkileyecektir (Tan ve Erdoğan, 2004). Eğitim sisteminin etkililiği, program geliştirme çalışmalarıyla paralel gitmektedir.

Eğitimde program geliştirme, en genel anlamıyla, eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi sürecidir. Sistemli bir yaklaşımla, bir eğitim programı tasarısının hazırlanmasında, iki ayrı düzeyde karar verilmesi gerekmektedir. Birinci aşamada karar verirken, toplumun, konu alanlarının ve öğrencilerin temel özellikleri, gereksinimleri, beklentileri vb. göz önünde tutulur. Bu aşamada alınacak kararlar çoğunlukla, toplumun, sosyal, politik, ekonomik tercihleri ve planları doğrultusunda belirlenir. İkinci aşamada alınacak kararlar ise, daha özel ve tekniktir. Bu aşamada, birinci aşamada elde edilen bulgular doğrultusunda, programı oluşturan, hedef, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme öğeleri düzenlenir (Erden, 1998).

Bir eğitim programının öğeleri şunlardır:

- Bireyde gözlenmesi kararlaştırılan istendik özellikler (hedefler)
- Hedeflerin göstergesi olan davranışlar (hedef davranışlar)
- İçerik ve konunun örüntüsü (üniteler)
- Her davranışı, her bir öğrenciye kazandıracak eğitim durumları
- Her davranışı, her bir öğrencinin kazanıp kazanmadığını, kazandıysa ne derece kazandığını yoklayan sınav durumları (Sönmez, 2007).

Varış' a (1976) göre, eğitimde amaçların belirlenmesi ve bu amaçlar ile değerlendirme süreçleri arasındaki boşluğun doldurulması önemlidir. Belirlenen amaçlar doğrultusunda davranış değiştirilemediği sürece, eğitimde kaliteyi etkilemek olanaksızdır. Bireyin, topluma yapıcı ve etkin bir şekilde uyumunu sağlayacak, davranışların gelişmesine yön çecek amaçların, bilimsel bir temele oturması önem taşımaktadır. Uygulanacak öğretim süreçlerinin sürekli gelişmesi için önlem alınması gerektiği gibi, uygulanan öğretim süreçleri ile amaçların ne derece gerçekleştiğini anlamak için, sürekli bir değerlendirme çabasına gerek vardır.

Değerlendirme, bireyde istendik yönde davranış değişmelerinin, önceden belirlenen ölçütlerin ışığında oluşup oluşmadığını ortaya çıkarma sürecidir. Bir eğitim programının değerlendirilmesine, hedeflerin kapsadığı davranışların, öğrenciler tarafından ne derece kazanıldığının ölçülmesiyle başlanır. Programın etkililik derecesi hakkında yargıda bulunmak için, hedeflerin açık seçik bir biçimde saptanmış olması gerekir. Bir program, hedeflere ulaşma oranında etkili ve verimli sayılır (Bilen, 1999).

Eğitim programları gelişigüzel geliştirilemez. Programları daha etkili hale getirecek doğru kararların alınabilmesi, bu kararların dayanaklarının bilimsel çalışmalarla araştırılmasına ve uygulamaların değerlendirilmesine bağlıdır. Değerlendirme, program geliştirme sürecini tamamlar ve yeni gelişmelere olanak hazırlar (Erden, 1998).

Tekin'e (1982) göre, değerlendirme şu amaçlara yönelik yapılmaktadır:

Tanıma ve Yerleştirmeye Yönelik Değerlendirme: İki nedenle yapılmaktadır;

a) Öğrencilerin, belli bir kurs, ders ya da ünitenin önkoşulu olan giriş davranışlarına sahip olma derecesini belirlemek,

b) İlgili kursun geliştirmeyi hedeflediği davranışlardan, öğrenciler tarafından önceden edinilenler olup olmadığını belirlemek. Böylece, öğretimin başlangıç noktası saptanarak, öğretim öğrenci düzeyine göre ayarlanabilmektedir. **Biçimlendirme-Yetiştirmeye Yönelik Değerlendirme:** Öğretim sürecinin bir parçası olarak görülmelidir. Temel işlevi, öğretim sürerken, her bir üniteye öğrenme eksikliklerini ve güçlüklerini belirlemek ve bunların giderilmesi için her öğrenciye önerilerde bulunmaktır.

Değer Biçmeye Yönelik Değerlendirme: Genellikle eğitim dönemi sonunda, ara ara dönem içinde, program hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığına bakılarak, öğrenci, öğretmen ve programa yönelik yargılarda bulunulur.

Öğrenci davranışlarının istendik yönde değişip değişmediği, ölçme ve değerlendirme yoluyla

anlaşıldığı için, bir eğitim programında, ne zaman ve ne sıklıkta ölçme yapılacağı, ne tür ölçme araçlarının kullanılacağı, ölçme sonuçlarının nasıl yorumlanacağı ve bu yoruma göre ne yapılacağı da belirtilmelidir. Eğitimde amaç, öğrenci davranışını istendik yönde değiştirmek olduğundan, değerlendirmede önce öğrenci davranışları ölçülmelidir. Öğrencinin belli bir davranışı geliştirip geliştirmedigini anlamak için, ona bu davranışı yapma fırsatı verilmelidir. Bunu sağlamanın yolu ise, öğrencileri test durumları içine sokmaktır. Değerlendirmede, geçerliği, güvenirliği ve kullanışlılığı yüksek ölçme araçlarının kullanılması önemlidir. Geleneksel biçimiyle öğrencinin değerlendirilmesi, ona belli bir not vererek yapılmaktadır. Not verme, öğrencileri, öğrenme düzeylerine göre sınıflama ya da kategorileme işlemidir. Öğrenciyle ilgili diğer kararlar da, genellikle notlarına bakılarak verilmektedir (Tekin, 1982).

Erden (1998), eğitim sürecinde değerlendirmenin, genellikle iki amaca yönelik olarak yapıldığını belirtmektedir;

a) Öğrencilerin başarısını değerlendirerek, bir dersin hangi öğrenciler tarafından tekrar edilmesi gerektiğine karar vermek,

b) Eğitim programlarının etkililiği hakkında yargıda bulunmak ve programdaki aksaklıkların, programın hangi öge ya da öğelerinden kaynaklandığını belirleyerek, gerekli düzeltmelerin yapılmasına olanak sağlamak.

Öğretimi değerlendirme, yapılan öğretim planının ve uygulanan öğretim etkinliklerinin, hedef davranışları ne derece gerçekleştirdiğinin, yani öğrenmeyi sağlama derecesinin belirlenmesidir. Öğretimi değerlendirme sonucuna göre, öğretimi planlama, öğretimi uygulama, öğretimi ölçme ve değerlendirme etkinliklerine dönüt verilerek, gerekli öğelerde düzeltme ve geliştirme çalışmaları yapılmalıdır. Böylece, daha sonra yapılacak öğretim geliştirilerek, daha üst düzeylerde öğrenme sağlayacak şekilde gerçekleştirilebilir (Senemoğlu, 2005).

Ertürk’e (1979) göre; eğitim durumlarının amaca hizmet edip etmediğini anlamak için, mutlaka ürününe bakmak gerekir. Ürün, yetiştirilen öğrencinin davranışları olduğundan, öğrencinin istendik davranışlara sahip olup olmadığına bakmaya gereksinim vardır. Bu gereksinimin yerine getirilmesi, değerlendirme ile olmaktadır. Değerlendirme, eğitim durumları düzeninin yenilenmesi ve genel olarak eğitim durumları düzeni geliştirme ile ilgili katkıları yanında, hem iyi bir öğretmen yetiştirme aracı, hem de eğitim ve öğretim bilimine yeni katkılar kaynağı olma durumundadır. Eğitime, kendi kendini onarma olanağını veren değerlendirme sürecinin içeriğinin belirtilmesi, hangi çeşidinin ne işe yaradığının gösterilmesi ve eğitim durumlarını değerlendirmede kullanılacak çeşidinin en verimli biçiminin belirlenmesi gerekmektedir. Değerlendirme ile ilgili yaklaşımlar, altı ana grupta toplanabilir:

- Program tasarısına bakarak,
- Ortama (gizli ve olası uyarıcılar düzenine) bakarak,
- Başarıya bakarak,
- Erişiye bakarak,
- Öğrenmeye bakarak,
- Ürüne bakarak yapılacak değerlendirmeler.

Bu yaklaşımlardan, ürüne ve yan ürünlere bakarak yapılacak değerlendirmeler, öğrenci davranışındaki değişimlere ek olarak, diğer öğrenciler ile öğretmenin davranışlarındaki ve ortamdaki başka değişimleri de hesaba katabileceğinden, daha yararlı görünmektedir. Ürüne bakarak değerlendirme yaklaşımı, aslında bir yaklaşımlar karmasıdır. Ancak, bu karmada erişiyeye ağırlık vererek ürüne dönüklük esastır. Diğer yaklaşımlar, ürüne bakarak yapılan değerlendirme yoluyla ortaya çıkarılan yetersizliklerin ve ters işleyişlerin olası nedenlerini bulmak için kullanılmaktadır. Erişiyeye ağırlık vererek ürüne bakılırken, hangi hususlarda tam öğrenmeler, hangi hususlarda eksik öğrenmeler, hangi hususlarda da ters gelişmeler ve istenmedik yan etkiler olduğu ortaya çıkarılarak, ürünün bir betimlemesi elde edilir ve böylece program hakkında bir yargıya varılabilir. Planlanarak gerçekleştirilen öğrenme yaşantıları ve eğitim durumları, eğer istenmedik yan ürünler vermemişse, geçerlidir. Bunlar işleyişte tutulabilir ve yeni program geliştirme etkinliklerine ışık tutacak örnekler olarak kullanılabilir. İstenmedik yan ürün verenler, eğer daha iyi bir seçenek bulunamıyorsa ve esas ürün, istenmedik yan ürüne katlanmaya değerse, kullanışta tutulabilir. Eksik öğrenmelerin gözlemlendiği durumlarda eğitim durumları, istendik sonucu verme açısından yetersizdir. Böyle durumlarda, eğitim durumlarında onarma ya da hedefte kısıntıya gitme durumu gerekli olabilir. İstenmedik yan etkiler ile ters gelişmelerin gözlemlendiği durumlarda ise, ya onarma ya da ilgili eğitim durumlarından tamamen vazgeçme söz konusudur (Ertürk, 1979).

Değerlendirme, sanat eğitiminde genellikle tartışmalı bir konudur. Hangi ölçütlere göre, nasıl bir değerlendirme yapılacağı sorusuna tam olarak net bir yanıt vermek güçtür. Değerlendirme, okul düzeyinde belirlenen hedefe göre, öğrencinin davranışlarındaki yeterliliği ölçmek olarak ele alındığında, planlı çalışmalar söz konusudur. Bu tür bir değerlendirme, sanatın çalışma yöntemi diğer derslerden ayrı olduğundan ve öğretmeni öznelliğe düşürebileceğinden zordur. Ayrıca, sanat eğitiminde hedefler önceden belirlense bile, çoğunlukla belirlendiği şekilde yürümektedir. Öğretmen, bazen üründe yer alan ve birden ortaya çıkan değerleri görmek ve amacını o yönde değiştirmek zorunda kalır. Kısaca, uygulamada görülen anlatımsal ve yaratıcı öğeler yani sanatsallık, değerlendirme kapsamında düşünüldüğünde öznellik artmaktadır. Bu durum, değerlendirmeyi güçleştirmektedir. Öğretisel öğeler (teknik beceri, gördüğünü doğru yansıtmak vb.) değerlendirmede ağır bastığında, sonuç daha nesnel olabilmekte, değerlendirme de kolaylaşmaktadır. Sanat öğretiminde, nesnel ve öznel öğeler bir bütündür. Bu nedenle, sanatsal olanla, öğretisel olanı ayırmadan, ürün her yönü ile bir bütün olarak değerlendirilmelidir (Kırıçoğlu, 2005).

Öğrencinin gelişimi öğrenmeyi izlediğinden, değerlendirmede en doğru yaklaşım, bireysel gelişim doğrultusunda ve önceden saptanan öğretim hedef ve programına göre değerlendirme yapılmasıdır. Sanat eğitiminde en çok, öğrencinin kendi çalışmaları içinde gelişimini, başarısını ve öğrenmesini ölçen değerlendirme tercih edilmelidir. Bu nedenle, süreç içinde yapılan değerlendirme, sonuç kadar önemlidir.

Sanat eğitiminde, süreç içinde ya da sonuç üzerinde yapılan değerlendirme genellikle üç şekilde olmaktadır:

- Öğrencinin kendi kendisiyle karşılaştırılarak değerlendirilmesi,
- Öğrencinin sınıf arkadaşlarıyla karşılaştırılarak değerlendirilmesi,

- Öğrencinin saptanan ölçütlere göre değerlendirilmesi
- Kırıñoğlu (2005), Eliot W. Eisner’in, sanat eğitiminde değerlendirmeye yaklaşımını şöyle yansıtmaktadır: “Sanat eğitiminde, ayrı yetenekleri değerlendirmede ayrı değer ölçütleri, ancak her çocuğa sağlanan eşit eğitim olanaklarına dayandırılırsa anlamlıdır.”
- Okullarda öğrencilerin çalışmaları, genellikle puanlama yoluyla değerlendirilmektedir. Ancak, sanat dersinin not ile değerlendirilmesi bazı zorluklar içerir. Bu zorluklar şunlardır (Kırıñoğlu, 2005: 205):
 - Öğrenciye verilen not, hiçbir zaman ürünü oluşturan tüm çabanın tam karşılığı değildir.
 - Not ile değerlendirme, olabildiğince nesnel olmalıdır. Bunun için, sonucun, önceden belirlenen hedeflere uyması gerekir. Sanat derslerinde bu durumun elde edilmesi zordur.
 - Sonucun değerlendirilmesinde, bir öğrenci sınıfın bütünüyle kıyaslanır ve bireysel ayrılıklar göz ardı edilir. Ayrıca, bu tür değerlendirmelerde süreç genellikle dışlanır.
 - Turgut’a (1986) göre, okul sisteminde not ile değerlendirme sanat derslerine yönelik bazı zorluklar içerse de, şu nedenlerle kaçınılmazdır:
 - Öğrenciyi başarısından dolayı güdülemek için gereklidir.
 - Öğrenci ile ilgili alınacak kararlara dayanak olmaktadır.
 - Öğretmen, bu şekilde öğretimde etkisini anlayabilir.
 - Okul yöneticilerine ve ilgililere bilgi vermek için gereklidir (Kırıñoğlu, 2005).

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, eğitimin her alanında çağdaş eğitim programlarının geliştirilmesinin bir zorunluluk olduğu söylenebilir. Çağdaş bir eğitim programı; hedefler ve hedef davranışlar, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme öğelerinden oluşmaktadır. Karşılıklı bir etkileşim içinde olan ve eğitim programlarını oluşturan öğelerin birinde oluşan aksaklık, diğer öğeleri doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Bu nedenle, çağdaş bir eğitim programının tüm öğeleri dikkatle ele alınmalıdır. Bir eğitim programında belirlenen hedef ve hedef davranışların ne derece gerçekleştiği ve düzenlenen öğrenme yaşantılarının, bu hedef ve hedef davranışların gerçekleştirilmesine ne denli uygun olduğu, eğitimin niteliği açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerde istendik yönde davranış değişiklikleri oluşturmada, öğrenme yaşantılarının, hedef ve hedef davranışları gerçekleştirmedeki etkisini ortaya koyması açısından, geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının geliştirilmesi önemli ve gereklidir. Genellikle, bilim alanlarına göre, sanat alanlarında bu konu gözardı edilebilmektedir. Ancak, bilim alanlarında olduğu kadar, sanat alanlarında da geçerli ve güvenilir ölçme araçlarına gereksinim vardır. Bu bağlamda, Bireysel Ses Eğitimi (BSE) dersi hedef ve hedef davranışlarının gerçekleştirilmesi amacıyla düzenlenen eğitim durumlarının ne derece etkili olduğunun belirlenmesi de, eğitimin niteliği açısından oldukça önemlidir.

Araştırmanın amacı: Bu araştırmada, müzik öğretmeni yetiştirme kapsamında yer alan Bireysel Ses Eğitimi (BSE) dersine yönelik bir değerlendirme formu geliştirilmesi amaçlanmıştır. Geliştirilen değerlendirme formunun, eğitime katkı sağlayacağı, eğitimde niteliği ve başarıyı artırmayı hedefleyen BSE öğretim elemanlarına ve araştırmacılara ışık tutacağı umulmaktadır.

2. Yöntem

Bireysel Ses Eğitimi dersine yönelik bir değerlendirme formu geliştirilmesi amaçlanan bu araştırmada izlenen yol şudur:

- BSE dersi değerlendirme formu, “Performans Değerlendirme” ve “Öğrenciye İlişkin Görüş ve Düşünce” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.
- “Performans Değerlendirme” bölümü için, BSE dersinin hedefleri ve her bir hedefle ilgili hedef davranışlar saptanmış, saptanan hedef ve hedef davranışlarla ilgili maddeler oluşturulmuştur.
- Her bir maddenin değerlendirilmesine yönelik 0 ile 4 puan arasında yer alan seçenekler verilmiştir.
- Değerlendirme formu, 20 ses eğitimi uzmanının görüşüne sunulmuştur. Görüş ve öneriler doğrultusunda form üzerinde gerekli değişiklikler ve düzeltmeler yapılmıştır.
- Değerlendirme formu, son şekliyle Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda BSE derslerini yürüten iki ses eğitmeni tarafından, aynı kurumda öğrenim gören ve Bireysel Ses Eğitimi dersi alan 25 öğrenciye uygulanmıştır.
- İki ses eğitmeni, birbirlerinden bağımsız olarak, öğrencilerin şarkı söyleme performanslarını değerlendirme formuyla değerlendirmişlerdir.
- Araştırmada elde edilen veriler, SPSS 12.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiş ve iki ses eğitmeninin değerlendirmesi arasındaki korelasyona bakılmıştır.
- Değerlendirme formunun “Öğrenciye İlişkin Görüş Ve Düşünce” bölümünde, öğrencinin, ses eğitimine yönelik bireysel çabalarının değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Tablo 1.a ve Tablo 1.b’de, BSE dersine yönelik değerlendirme formu örneği görülmektedir

Tablo 1.a BSE dersine yönelik performans değerlendirme formu

Performans Değerlendirme						
Öğrenci Adı:						
Sınıfı:						
Hedefler	Hedef Davranışlar	Puan				
		0	1	2	3	4
Şarkının içerdiği terminolojiyi bilme	Ses eğitimi terminolojisini bilir.					
	Vokal müzik terminolojisini bilir.					
Tekniği doğru kullanabilme	Doğru duruş pozisyonu alır.					
	Solunumu kontrollü kullanır.					
	Ses-soluk bağlantısını doğru kurar.					
	Sesi rezonans bölgesine alır					
	Doğru vokal pozisyonda söyler.					
	Register geçişlerini doğru yapar.					
Şarkıyı doğru söyleyebilme	Ritmik hata yapmadan söyler.					
	Doğru entonasyonla söyler.					
	Doğru artikülasyonla söyler.					
	Şarkı sözlerini doğru telaffuz eder.					
Şarkıyı stiline uygun söyleyebilme	Şarkıları dönem özelliklerine göre uygun stilde söyler.					
	Şarkıları türüne göre uygun stilde söyler.					
Eşlikle uyumlu söyleyebilme	Şarkıyı eşlik çalgısıyla uyum içinde söyler.					
Müzikal söyleyebilme	Şarkıda, anlatımın ifade edilmesine yönelik nüansları doğru yapar.					
	Şarkıda, ezginin yansıttığı duyguyu hissederek söyler.					
	Şarkı sözlerinin yansıttığı duyguyu hissederek söyler.					

Tablo 1.b Öğrenciye ilişkin görüş ve düşünce formu

Öğrenciye İlişkin Görüş ve Düşünce						
Öğrenci Adı:						
Sınıfı:						
Hedefler	Hedef Davranışlar	Puan				
		0	1	2	3	4
BSE dersine karşı ilgili olma	Derse düzenli devam eder.					
	Derse hazırlanarak gelir.					
	Ödevleri zamanında yapar.					
	Öğrendiklerini pekiştirmek amacıyla, ders dışında da çalışmalarını sürdürür.					
	Resital, konser vb. etkinliklere katılır.					
	Resital, konser, müzikal, opera vb. etkinlikleri izlemeye isteklidir.					
	Alanla ilgili yayınları izler.					

3. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada, veriler analiz edilerek iki ses eğitmeni arasındaki korelasyon katsayısına bakılmıştır. Tablo 2’de, ses eğitmenlerinin öğrencilerin şarkı söyleme performanslarını değerlendirme karşılaştırmaları yer almaktadır.

Tablo 2. Ses eğitmenlerinin öğrencilerin şarkı söyleme performanslarını değerlendirme karşılaştırmaları

N=25		1. Gözlemci	2. Gözlemci
1. Gözlemci	Pearson Korelasyon	1	.852
	p		.000
2. Gözlemci	Pearson Korelasyon	.852	1
	p	.000	

Tablo 2’deki bulgular incelendiğinde, ses eğitmenleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = 0.85$, $p = .000$). İki gözlemci arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olması, geliştirilen değerlendirme formunun, BSE dersinin hedefleri doğrultusunda öğrencide gelişmesi gereken hedef davranışları ölçebildiğini göstermektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Bireysel Ses Eğitimi dersine yönelik bir değerlendirme formunun geliştirilmesinin amaçlandığı bu araştırmada, elde edilen bulgular doğrultusunda iki ses eğitmeni arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç, BSE dersine yönelik değerlendirme formunun geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Değerlendirme, eğitim durumlarının işlerliği ve etkililiğine geri dönüt veren eğitim programının önemli bir ögesidir. Genellikle yazılı değerlendirmenin yapılmadığı sanat alanında, geçerli ve güvenilir ölçme araçları olmadan bireysel görüşlere dayalı olarak ya da duygusal bir bakış açısıyla değerlendirme yapılmamalıdır. Bu bağlamda, müzik öğretmeni yetiştirme kapsamında yer alan her ders için geçerli ve güvenilir ölçme araçları geliştirilmesinin bir gereklilik olduğu söylenebilir. BSE dersine yönelik geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının geliştirilmesi, öğrencide adil değerlendirildiği duygusunu yaratacağı gibi, BSE dersi öğretim elemanlarının derslerini belirlenen hedefler doğrultusunda işlemelerini sağlayacaktır. Ayrıca, dersin hedef ve hedef davranışlarının gerçekleştirilmesi amacıyla düzenlenen eğitim durumlarının etkililiği konusunda dönüt verecektir.

KAYNAKLAR

- Bilen, M. (1999). *Plandan uygulamaya öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1979). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Kırıçoğlu, O.T. (2005). *Sanatta eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2003). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sönmez, V. (2007). *Program geliştirmede öğretmen elkitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tan, Ş ve Erdoğan, A. (2004). *Öğretimi planlama ve değerlendirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tekin, H. (1982). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Varış, F. (1978). *Eğitimde program geliştirme "teori ve teknikler"*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 75.

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ